KINNITATUD
Keskkonnaameti
19.11.2026
korraldusega nr 1-3/26/483

HAAVASSOO LOODUSALA KAITSEKORRALDUSKAVA

KESKKONNAAMET

ŠVEITSI–EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Kaasrahastanud Šveitsi riik majanduslike ja sotsiaalsete erinevuste vähendamiseks Euroopa Liidus.

Sisukord

1. ALA ISELOOMUSTUS 5
1.1 Uuritus 6
1.1.1 Läbiviidud inventuurid ja uuringud 6
1.1.2 Riiklik seire 8
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID 9
2.1 Elupaigatüübid 9
2.2 Liigid 12
3. MÕJUTEGURID, MEETMED JA TEGEVUSED 16
4. KAVANDATUD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED 18
4.1 Kaitsekorra ja kaitse-eesmärkide muutmine 20
5. TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE 20
6. KÜLASTUSKORRALDUS 22
KASUTATUD ANDMEALLIKAD 23

Eessõna

Kaitsekorralduskava on koostatud vastavalt määrusele „Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine".

Kaitsekorralduskava annab soovitused kaitstava ala valitsejale kaitse-eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele.

Kaitsekorralduskava on koostatud tähtajatult. Kava vaadatakse üle ja vajadusel uuendatakse vähemalt iga 12 aasta tagant (vaadatakse üle eesmärgid ja tegevused), kuid põhjendatud juhtudel uuendatakse kava ka varem (väärtuste kaitse tagamise eesmärgil lähtuvalt tulemuslikkuse hindamise või uue inventuuri andmetest). Alale on koostatud 2023. a tähtajatu kaitsekorralduskava (Keskkonnaameti 15.12.2023 korraldus nr 1-3/23/669), mis tunnistatakse käesoleva kaitsekorralduskava kinnitamisega Haavassoo LoA osas kehtetuks. Muutmise põhjuseks on uued Natura elupaigatüüpide inventuuri andmed (2025), mille tõttu seatakse uued kaitse-eesmärgid.

Kava sisaldab ala üldiseloomustust, alal leiduvate loodusväärtuste kaitse-eesmärke, mõjutegureid, vajalikke kaitsemeetmeid ja kaitsekorralduslikke tegevusi ja tulemuslikkuse hindamist. Ala ja selle väärtuste tutvustamist ning külastuskorraldust ei planeerita, sest alale jäävad I kaitsekategooria kaitsealuste linnuliikide elupaigad ja inimeste suunamine sinna suurendaks häirimist pesitsusajal. Varasemalt alale tulemuslikkuse hindamist ei ole tehtud.

Kava koostamist koordineeris Gunnar Raun. Kavale oodati ettepanekuid 09.–23.10.2026. Kava koostamisel kaasamiskoosolekuid ei toimunud, sest Haavassoo LKA osas on tegemist valdavalt riigimaal paikneva looduslikule arengule jäetud metsa- ja sooalaga, kus aktiivseid tegevusi ei planeerita ning Haavassoo saaremaa robirohu PEP osas riigimaal kraavide sulgemine PEP-ga piirnevatele eramaadele mõju ei avalda. Saaremaa robirohu kasvukohtade võimalikku võsaraiet valgustingimuste parandamiseks planeeritakse saaremaa robirohu liigitegevuskavast [1] juhindudes, arvestades saaremaa robirohu kasvukohtade hoolduse tulemuslikkuse hindamise 2024. a seire soovitusi[2]. Kava avalikustamise perioodil ei esitanud RMK ega Saaremaa Vallavalitsus kava kohta parandusettepanekuid ega vastuväiteid.

Kava juures on tegevuste ja kaitse-eesmärkide kaardikihid, mis on tab formaadis.

Kaitsekorralduskava on valminud Šveitsi-Eesti koostööprogrammi (2022–2029) elurikkuse programmi raames, mille eesmärk on tõhustada looduskaitse valdkonda. Programmi rahastavad Šveits ja Eesti riik. Šveitsi Konföderatsioon ega programmi elluviimisega seotud asutused ei vastuta kaitsekorralduskavas esitatud informatsiooni õigsuse ega selle kasutamise eest.

[1] https://keskkonnaamet.ee/sites/default/files/documents/2021-05/saaremaa_robirohu_ltk_avalik.pdf
[2] Saaremaa robirohu (*Rhinanthus osiliensis*) taastamis- ja hooldustegevuste tulemuslikkuse hindamine ning seemnekülvi teostamine Vahtrissoo kasvukohas, Triin Reitalu (OÜ Osiliensis) (2024)

Kasutatud lühendid, mõisted ja selgitused

EELIS – Eesti Looduse Infosüsteem
Elupaigatüüp – elupaik, mis vastan loodusdirektiivi I lisas nimetatud tüübile.
Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine – kaitsekorralduse tõhususe analüüsimine vastavalt kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamise metoodikale, mille eesmärk on hinnata, kas looduskaitse meetmed tagavad alapõhiste kaitse-eesmärkide täitmise ja väärtuste seisundi paranemise
Kaitseväärtus – kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk)
KE – kaitse-eeskiri
KeA – Keskkonnaamet
LiA – linnuala (linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisast puuduvate rändlinnuliikide elupaikade kaitseks asutatud ala)
LiD – linnudirektiiv (sätestab liikmesriikide õigused ja kohustused loodusliku linnustiku kaitseks ja kasutamiseks)
LKA – looduskaitseala
LKS – looduskaitseseadus
LoA – loodusala (loodusdirektiivi I ja II lisas nimetatud elupaigatüüpide või liikide kaitseks asutatud ala)
LoD – loodusdirektiiv (käsitleb ohustatud elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsepõhimõtteid)
MaRu – Maa- ja Ruumiamet
Mõjutegur (impact) – ohutegur + survetegur
Ohutegur (threat) – kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist mõjutada võiv tegur (mõju veel ei ole, aga võib tekkida)
PEP – püsielupaik
Pärandniit – poollooduslik kooslus looduskaitseseaduse mõistes
RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus
SDF (standard data form) – Natura standardandmebaas ehk standardne andmevorm
Seisundi parandamine – arvestatava looduskaitselise seisundiga (C) elupaikade seisundi parandamine (kraavide sulgemine, looduslikule arengule jätmine jms)
SKV – sihtkaitsevöönd
Survetegur (pressure) – kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist mõjutav positiivne või negatiivne tegur (näiteks intensiivne maakasutus, reostuskoormus, häiringud, karjatamine jms)
Säilitamine – olemasolevate väärtuste säilitamine (seisund ei muutu halvemaks, säilitamine ei tähenda seda, et seisund peab jääma samaks; looduslik areng)
Taasloomine – SKV-s potentsiaalsetest elupaigatüüpidest elupaigatüüpide loomine aastaks 2050 (pärandniitude puhul elupaigatüüpide juurde loomine, nt kultuurniidust elupaigatüübiks)
Taastamine – tegevused, mis on seotud olemasolevate, kuid halvenenud struktuuriga elupaigatüüpide taastamisega (näiteks pärandniidud, sood)
Tulemuslikkuse hindamine – kavaga ettenähtud tegevuste täitmise kontroll

1. ALA ISELOOMUSTUS

Tabel 1. Ala iseloomustus

Ala nimi *(registrikood ja ala suurus)*	**Haavassoo loodusala (EE0040404), pindala 431,1 ha**
Alal asuvad kaitstavad alad *(registrikood ja ala suurus)*	Haavassoo looduskaitseala (KLO1000625), pindala 400,8 ha Haavassoo saaremaa robirohu püsielupaik (KLO3000895), pindala 30,3 ha
Asukoht ja piirid	Keskkonnaportaal, Maa- ja Ruumiameti kaardirakendus
Kaitsekord	Vabariigi Valitsuse määrus „Haavassoo looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri" Keskkonnaministri määrus „Saaremaa robirohu püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri"
Kaitseväärtuste paiknemine/maaomand/kõlvikuline jaotus[3]	Keskkonnaportaal

Haavassoo loodusala asub Lääne-Saaremaal. Peamiseks väärtuseks on loodusdirektiivi I lisa metsa- ja sooelupaigatüübid. Kaitsealustest taimeliikidest kaitstakse eelkõige saaremaa robirohtu, Russowi sõrmkäppa, ja tõmbiõielist luga ning kaitsealustest linnuliikidest musta-toonekurge ja merikotkast. Metsa- ja sookooslused on jäetud kaitsealal looduslikule arengule. Püsielupaigas planeeritakse võsaraiet saaremaa robirohu valgustingimuste parendamiseks ning elupaigatüübi allikad ja allikasood (7160) ja vanad loodusmetsad (9010*) loodusliku veerežiimi taastamist kraavide sulgemisega.

[3] Ava töölaud portaalis, vali vaade – Kaitstavad alad või Natura alad, selle alt rippmenüüst vali ala, mille kohta infot soovid. Ei kuvata I ja II kaitsekategooria liigi isendite leiukohti.

1.1 Uuritus

1.1.1 Läbiviidud inventuurid ja uuringud

Tabel 2. Läbiviidud inventuurid ja uuringud

Inventuuri/ uuringu nimi	Tüüp	Inventeeritav/ uuritav väärtus	Aasta	Inventuuri/ uuringu läbiviija	Märkused
Haavassoo elupaigatüüpide inventuur	Inventuur	Elupaigatüübid	1994, 1997	Eestimaa Looduse Fond	
Haavassoo metsaelupaigatüüpide inventuur	Inventuur	Metsaelupaigatüübid	2008	Mari Reitalu, Veljo Volke	
Haavassoo elupaigatüüpide inventuur	Inventuur	Elupaigatüübid	2009	Tiit Leito	
Haavassoo sooelupaigatüüpide inventuur	Inventuur	Sooelupaigatüübid	2010	Oliver Parrest	
Haavassoo sooelupaigatüüpide inventuur	Inventuur	Sooelupaigatüübid	2018, 2019	Mari Reitalu, Sirje Azarov	
Haavassoo elupaigatüüpide inventuur	Inventuur	Elupaigatüübid	2025	Renno Nellis	Šveitsi-Eesti koostööprogramm (2022–2029), riigihanke viitenumber: 286646, elupaikade inventuurid (II piiratud menetlus) (viitenumber 294413).

Saaremaa robirohu kasvukohtade hoolduse tulemuslikkuse hindamine (esimene aasta)	Seire	Soontaimed	2015	Triin Reitalu (OÜ Osiliensis)	2014. a hooldatud (puistu raie) Haavassoo PEP kasvukoha seire
Saaremaa robirohu kasvukohtade hoolduse tulemuslikkuse hindamine (3. aasta pärast hooldust)	Seire	Soontaimed	2017	Triin Reitalu (OÜ Osiliensis)	Haavassoo PEP kasvukoha seire
Saaremaa robirohu inventuur valitud leiukohtades koos kaitsekorralduslike soovituste andmisega	Seire	Soontaimed	2023	Triin Reitalu (OÜ Osiliensis)	Haavassoo PEP ja Haavassoo LKA kasvukoha seire
Saaremaa robirohu (*Rhinanthus osiliensis*) taastamis- ja hooldustegevuste tulemuslikkuse hindamine ning seemnekülvi teostamine Vahtrissoo kasvukohas	Seire	Soontaimed	2024	Triin Reitalu (OÜ Osiliensis)	Haavassoo PEP kasvukoha seire

1.1.2 Riiklik seire[4]

Tabel 3. Riiklik seire

Seirejaama nimi ja kood	Seiratav väärtus	Märkused
Lääne-Saaremaa seireala (SJB0836000)	Linnud	Must-toonekurg - Hirmuste (KLO9126331). Viimati pesitses alal 2011. aastal, kuid pesa varises 2014. aastal. 2021. aastal riikliku seire raames alalt uut pesa ei leitud. Uut pesa ei leitud ka 2025. aasta elupaigatüüpide inventeerimise ajal.
Lääne-Saaremaa seireala (SJB0836000)	Linnud	Merikotkas - Haavassoo (KLO9127775). Leiukohas kaks pesa. 2025. a oli – Haavassoo id 25839890661 - pesa asustatud ja Hirmuste (id 212141808498) - pesa asustamata.
KLO9305224 - Haavassoo	Soontaimed	Seiretöö ST00002018 Kaitsealuste soontaimede liigiseire 2015. a.
KLO9305224 - Haavassoo	Soontaimed	Seiretöö ST00002019 Kaitsealuste soontaimede liigiseire 2016. a.

[4] Seire andmed on leitavad Keskkonnaseire infosüsteemist (KESE)

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

2.1 Elupaigatüübid

Haavassoo LoA-l paikneb 0,28 ha suurusel alal ka aas-rebasesaba ja ürt-punaürtnupuga niite (6510), kuid väikese pindala ja looduslikust sihtkaitsevööndi kaitsekorrast tulevalt niiduelupaigatüübi LoA ja LKA kaitse-eesmärgiks arvamise ettepanekut ei tehta. Antud kohas ei ole pärandniidu taastamine perspektiivne, sest on ümbritsetud vana loodusmetsaga (9010*), kuhu juurdepääs puudub.

Tabel 4. Elupaigatüüpide kaitse-eesmärgid

Kaitseväärtus **KE – kaitse-eeskirjas nimetatud liik (jah/ei)** **LoD – loodusdirektiivi lisa number** **LoA – loodusala kaitse-eesmärgiks nimetatud (jah/ei)**	**Kava koostamisel olemasolevad andmed**			**Kaitse-eesmärk**		**Esinduslikkus**[5]	**Üldine LK väärtus**[6]	**Panus (%)**[7]	**Märkused**
	P (ha)	LK seisund[8]	Andmekvaliteet	Sõnaline kirjeldus[9]	P (ha)				
7160 Allikad ja allikasood **KE – jah, LoD – I, LoA - jah**	25,13	B	Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	Säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund	25,13	B	A	3,14	Korrigeerida SDFi elupaiga pindala ja seada eesmärgiks 25,13 ha. Varasem SDFi pindala oli 25,70 ha. 2025. a inventuuriga piirid täpsustusid. PEP arvata LKA osaks.

[5] Elupaigatüübi esinduslikkus (keskmistatud): A – väga hea, B – hea, C – arvestatav, p – potentsiaalne, X – teadmata. Andmed EELIS-st 17.06.2026 seisuga. Täpsemalt: metsaelupaigatüüpide inventeerimise juhend, niiduelupaigatüüpide inventeerimise juhend, järve-elupaigatüüpide inventeerimise juhend, soo-elupaigatüüpide inventeerimise juhend

[6] Üldine looduskaitseline väärtus (keskmistatud): A – väga kõrge, B – kõrge, C – keskmine, X – teadmata. Andmed EELIS-st 17.06.2026 seisuga.

[7] Panus üldpindlasse on 2019. a loodusdirektiivi aruande andmete põhjal. Numbrid näitavad, milline on selle loodusala elupaigatüüpide osakaal kogu Eesti elupaigatüüpide pindalast.

[8] Looduskaitseline seisund (Conservation): A – väga hästi säilinud, B – hästi säilinud, C – keskmiselt säilinud või osaliselt rikutud, X – säilimise aste teadmata. Andmed EELIS-st 17.06.2026 seisuga.

[9] Kaitse-eesmärke seatakse LK seisundist lähtuvalt.

7210* Lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga **KE – jah, LoD – I, LoA - jah**	9,26 0,29	A B	Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	Säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund	9,55	A	A	0,38	Korrigeerida SDFi elupaiga pindala ja seada eesmärgiks 9,55 ha. Varasem SDFi pindala oli 10 ha. 2025. a inventuuriga piirid täpsustusid.
7230 Liigirikkad madalsood **KE – jah, LoD – I, LoA - jah**	39,21 27,91 29,20	A B C	Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	Säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund Parandada elupaigatüübi seisundit	67,12 29,20	A	A	0,36	Korrigeerida SDFi elupaiga pindala ja seada eesmärgiks 96,32 ha. Varasem SDFi pindala oli 79,80 ha. Varasemalt oli osaliselt valemääranguga 7210*. LKA põhjapoolse lahustüki lõunaosas on põhikaardil kraav, kuid 2025. a elupaigatüüpide inventuuris on kraavituse mõju 7230-le seal hinnanud väikeseks. LKA põhjapoolse lahustüki lääneosas on RMK 2017.a sulgenud vana kaheharulise kuivenduskraavi 7230 loodusliku veerežiimi taastamiseks (KeA kooskõlastuskiri 19.05.2017 nr 7 9/17/2954 2).
9010* Vanad loodusmetsad **KE – jah, LoD – I, LoA - jah**	28,98 100,74 61,12	A B C	Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	Säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund Parandada elupaigatüübi seisundit	129,72 61,12	B	B	0,27	Korrigeerida SDFi elupaiga pindala ja seada eesmärgiks 190,84 ha. Varasem SDFi pindala oli 24,20 ha. Varasemalt oli osaliselt valemääranguga 9080* või üldse inventeerimata. PEP arvata LKA osaks.

9020* Vanad laialehised metsad **KE – jah, LoD – I, LoA - jah**	0,47	C	*Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang*	Parandada elupaigatüübi seisundit	0,47	C	C	0,01	Korrigeerida SDFi elupaiga pindala ja seada eesmärgiks 0,47 ha. Varasem SDFi pindala oli 1,30 ha. Inventeeriti ümber 9010*ks ja osaliselt inventeeriti inventeerimata ala arvelt elupaika juurde.
9050 Rohunditerikkad kuusikud **KE – jah, LoD – I, LoA - jah**	10,69 9,35 7,11	A B C	Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	Säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund Parandada elupaigatüübi seisundit	20,04 7,11	B	B	0,31	Korrigeerida SDFi elupaiga pindala ja seada eesmärgiks 27,15 ha. Varasem SDFi pindala oli 24,70 ha. Osaliselt inventeeriti inventeerimata ala arvelt elupaika juurde.
9080* Soostuvad ja soo-lehtmetsad **KE – jah, LoD – I, LoA - jah**	42,51 9,45	B C	*Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang*	Säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund Parandada elupaigatüübi seisundit	42,51 9,45	B	A	0,15-0,13	Korrigeerida SDFi elupaiga pindala ja seada eesmärgiks 51,96 ha. Varasem SDFi pindala oli 61 ha. Inventeeriti ümber 9010*ks ja 9050ks.

2.2 Liigid

Tabel 5. Liikide kaitse-eesmärgid

Kaitseväärtus ja ladinakeelne nimetus **LKS – kaitsekategooria (I; II; III)** **KE – kaitse-eeskirjas nimetatud (jah/ei)** **LiD – linnudirektiivi lisa number** **LoD – loodusdirektiivi lisa number** **LiA – linnuala kaitse-eesmärgiks nimetatud (jah/ei)** **LoA – loodusala kaitse-eesmärgiks nimetatud (jah/ei)**	**Kava koostamisel olemasolevad andmed**			**Kaitse eesmärk**	**Panus (%)[10]**	**Märkused**
	Populatsiooni suurus (min-max, täpne suurus/elupaiga pindala)	**Ühik[11]**	**Andmekvaliteet**			
Natura loodusala eesmärgid						
Saaremaa robirohi (*Rhinanthus osiliensis*) **LKS – II, KE – jah (Haavassoo LKA, Haavassoo saaremaa robirohu PEP), LoD – II, LoA - jah**	500-800 6 4,4	Taime Leiukohta ha	Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	Parandada liigi elupaiga kvaliteeti (võttes arvesse ka häiringuid ja suremustegureid)	0,83–1,33	SDF min ja max arvukus on 500 taime. Viimaste vaatluste arvukus on kokku 868 taime. 2023. a LoA kavas max eesmärk seatud 1800 taime, kuid realistlik on vahemik 500-800 taime. Panuse % arvutamisel on kasutatud liigitegevuskava[12] pikaajalist kaitse-eesmärki järgnevaks 15 aastaks, ehk 60 000 isendit.

[10] Numbrid näitavad, milline on selle loodusala/linnuala liikide osakaal kogu loodusdirektiivi aruande soodsast võrdlusväärtusest/osakaal selle loodusala/linnuala liigi kaitse tegevuskavade soodsast seisundist. Kui veerus pole väärtust märgitud, siis puudub liigi tegevuskava või liigi tegevuskavas pole seatud arvulisi (pindala või isendid) eesmärke või puudub liigil arvuline hinnang loodusdirektiivi aruandluses.

[11] Kasutatavad ühikud: isendite arv (rändajad (r), talvitujad (t), isased – metsis (kukke)), paaride arv (p), taimede arv (õitsvad varred, võrsed), puhmikute arv (taimed), elupaiga/kasvukoha suurus (ha), asustatud puud/kivid (samblad, samblikud, lendorav), asustustihedus (ha^{2}, linnuatlases), atlase ruutude arv (liigi esinemine), leiukohtade arv

[12] https://keskkonnaamet.ee/sites/default/files/documents/2021-05/saaremaa_robirohu_ltk_avalik.pdf

Siseriiklikud eesmärgid						
Russowi sõrmkäpp (*Dactylorhiza russowii*) **LKS – II, KE – jah (Haavassoo LKA), LoD – ei, LoA - ei**	7 74	Leiukohta ha	Põhineb peamiselt piiratud hulga andmete ekstrapoleerimisel	Säilitada liigi elupaiga ulatus ja hea kvaliteet ning populatsiooni suurus	–	Liigile ei ole koostatud tegevuskava. Arvukuse andmed EELIS-es valdavalt vanad või puudu.
Tõmbiõiene luga (*Juncus subnodulosus*) **LKS – II, KE – jah (Haavassoo LKA), LoD – ei, LoA - ei**	1 1050 32	Leiukoht Puhmikut ha	Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	Säilitada liigi elupaiga ulatus ja hea kvaliteet ning populatsiooni suurus	–	Liigile ei ole koostatud tegevuskava. Viimane vaatlus 2021. a
Must-toonekurg (*Ciconia nigra*) **LKS – I, KE – jah (Haavassoo LKA), LiD – I, LiA - ei**	0–1 85,83	p ha	Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	Suurendada liigi elupaigaala	0,5	Liigile on koostatud tegevuskava[13]. Tegevuskava alusel on pikaajalise (15 a) kaitse-eesmärgi mõõdikuks muuhulgas pesitsevate paaride arvukuse kasv Eestis ja range kaitse all olevate must-toonekure elupaikade pindala

[13] https://keskkonnaamet.ee/sites/default/files/documents/2021-05/must_toonekure_kaitse_tegevuskava.pdf

						suurenemine. EELIS-e elupaik KLO9126331 on 80,86 ha ulatuses kaitstud, kuid täiendavalt on soovitav kaitse alla võtta veel 4,97 ha, et kaitse all oleks kogu riigimaal olev elupaik. Pesa varisenud 2014. a., kuid tegevuskava alusel tuleb säilitada ka praegu asustamata potentsiaalseid kestlikke must-toonekure elupaiku vähemalt 200 paari pesitsemiseks. Selle 200 paari elupaiga alusel on arvutatud ka panuse %.
Merikotkas (*Haliaeetus albicilla*) **LKS – I, KE – ei, LiD – I, LiA - ei**	1 83	p ha	Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	säilitada liigi elupaiga ulatus ja hea kvaliteet ning populatsiooni suurus	0,25	Liigile on koostatud tegevuskava[14] Elupaigas KLO9127775 kaks pesa, kus 2025. a pesitses üks paar. Elupaiga seisund hinnatud väga heaks. Vaja lisada LoA ja LKA eesmärgiks. Panuse % arvutamisel on kasutatud tegevuskva pikaajalist kaitse-eesmärki (15 a. perspektiivis), ehk vähemalt 400 paari. Väljaspoole LoA ja LKA SKV jääb 1,2 ha ulatuses Haavassoo merikotka PEP

[14] https://keskkonnaamet.ee/sites/default/files/documents/2021-05/merikotka_ktk_2020-2024.pdf

						(KLO3002344) ja 0,03 ha ulatuses teine Haavassoo merikotka PEP (KLO3003155), mida ei ole kaitse-eesmärgi pindala sisse arvatud.

3. MÕJUTEGURID, MEETMED JA TEGEVUSED

Tabel 6. Mõjutegurid, meetmed ja tegevused

Väärtus	Mõjutegur	Kood	Olulisus[15]	Paiknemine[16]	Meede	Kood	Tegevuse tüüp	Märkused
Allikad ja Allikasood (7160)	Metsakuivendus	PB24	Tähtis	Sees ja väljas	Metsandusliku kuivenduse ja veevõtu reguleerimine (sh muudetud veerežiimiga elupaikade taastamine)	MB14	Sookoosluse taastamistöö	Elupaigatüübi seisundit on vaja parandada PEP-is kraavide kinni ajamisega, sest need mõjutavad negatiivselt elupaiga looduslikku veerežiimi. LKA lõunapoolse lahustüki põhjaosas on kinni vajunud, kuid osaliselt siiski veel maastikus aimatavad ja mingis osas ka toimivad vanad kraavi jäljed (põhikaardilt puuduvad), kuid nende kraavide kinni ajamine enam otstarbekaks ei ole. Kraavide paikvaatlus 02.07.2026 (KeA). Kraavide kinni ajamise soovitus nii PEP, kui LKA lõunapoolse lahustüki põhjaosas tuleneb 2025. a elupaigatüüpide inventuurist.
Vanad loodusmetsad (9010*)	Metsakuivendus	PB24	Tähtis	Sees ja väljas	Metsandusliku kuivenduse ja veevõtu reguleerimine (sh muudetud veerežiimiga elupaikade taastamine)	MB14	Koosluse taastamistöö	Elupaigatüübi seisundit on vaja parandada PEP-is kraavide kinni ajamisega. Tegemist on 7160-st alguse saava kraaviga, mis hargneb 9010-s kaheks eraldi haruks. Lisaks on vaja kinni ajada kaks PEP-ist alguse saavat kraavi algust.
Saaremaa robirohi	Metsakuivendus	PB24	Tähtis	Sees ja väljas	Metsandusliku kuivenduse ja veevõtu reguleerimine (sh muudetud veerežiimiga elupaikade taastamine)	MB14	Liigi elupaiga hooldustöö	Lepa ja paakspuu võsa eemaldamine ala (KLO9305224) idaservast, raiejäätmete eemaldamine (hajutamine metsa alla) või põletamine väljaspool sooala eelnevalt kooskõlastatud kohas. Võsaraie tuleb teostada käsitsi

[15] Olulisuse liigitus: tähtis, keskmise tähtsusega, vähetähtis
[16] Paiknemine määrata: kas mõju on loodusala sisene, väline, mõlemad

								(trimmeri, käsisae, mootorsae või võsanoaga) väljaspool raierahu aega.[17] Saaremaa robirohu populatsiooni arvukus Haavassoo PEP-is on läbi aastate märkimisväärselt kõikunud: 2013. aastal loendati alal 70 isendit, hooldustööde järgselt 2017. aastal üle 1000 isendi, 2023. aastal leiti alal 99 ja 2024. aastal 132 saaremaa robirohu isendit. Hooldustöödega kaasnev häiring mõjub saaremaa robirohule hästi, aga 2023. ja 2024. aasta seire andmed näitavad, et mõju ei ole püsiv. Varasemalt hooldatud alal on palju sanglepa vesivõsusid (kuni 1.5 m kõrged) ja paakspuid, nii et soovitav võsaraiet paari aasta pärast korrata. Kuigi 2014. aasta hooldustööde raiejäätmed on praeguseks enam-vähem lagunenud, tuleb hooldustööde käigus raiutud puitmaterjal kindlasti lagedalt sooalalt eemaldada, et see ei mõjutaks sookooslust ega takistaks võimalikku saaremaa robirohu populatsiooni laienemist. Ala lääneserv on tugeva kuivenduse mõjuga ja seal leiduvad vaid üksikud saaremaa robirohu isendid. Seetõttu ei ole ala lääneservas väga sobivat robirohu kasvukohta ka lagedamas osas ja seal pole saaremaa robirohu pärast mõtet võsaraiet korrata. Soovitav on valikuliselt lagedamaks raiuda ala piki allikasoo nõlva kagu suunal, et võimaldada populatsioonide KLO9305224 ja KLO9339326 parem sidusus.

[17] Saaremaa robirohu (Rhinanthus osiliensis) taastamis- ja hooldustegevuste tulemuslikkuse hindamine ning seemnekülvi teostamine Vahtrissoo kasvukohas, Triin Reitalu (OÜ Osiliensis) (2024)

4. KAVANDATUD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED

Kavandatud kaitsekorralduslikke tegevuste tabelisse on koondatud tööd, mis on vajalikud kaitse-eesmärkide saavutamiseks. Tegevused on planeeritud 12 aasta peale.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:
1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on kaitseväärtuste säilimisele ja toimiva surveteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus (taastamine, taasloomine); kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus (inventeerimine);
2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele ja ohutegurite kõrvaldamisele;
3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele (infotahvlid, külastustaristu).

Tabel 7. Kavandatud kaitsekorralduslikud tegevused

Nr	Tegevuse nimetus	Maht	Ühik	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	Ajagraafik
Inventuurid, seired, uuringud							
1	Kaitsealuste taimeliikide inventuur, sh vananenud andmetega Russowi sõrmkäpa leiukohtade inventuur	150	ha	Inventuur	KeA	II	2028
2	Allikasoode ja vanade loodusmetsade taastamise järgne tulemusseire	1	tk	Tulemusseire	KeA	II	Vajadusel
Hooldus, taastamine ja ohjamine							
3	Allikasoode ja vanade loodusmetsade loodusliku veerežiimi taastamine kraavide sulgemisega[18]	1350	m	Koosluse taastamistöö	KeA, RMK	I	2028
4	Saaremaa robirohu kasvukohtades valgustingimuste parandamine	1,9	ha	Koosluse hooldustöö	KeA, RMK	I	Vajadusel
Taristu							

[18] Kraavide sulgemise täpne ulatus selgub projekteerimise käigus, st projekteerimisel saab hinnata kraavide sulgemise vajadust ja ulatust 9010* ulatuses.

5	Tähiste hooldamine[19]	7	Keskmist tähist	Tähiste hooldamine	RMK	III	Vajadusel
Kavad, eeskirjad							
6	Kaitsekorralduskava andmete üle vaatamine ja vajadusel uuendamine			Tegevuskava	KeA	I	1 kord kaheteistkümne aasta jooksul
7	Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine			Tegevuskava	KeA	I	1 kord kaheteistkümne aasta jooksul
8	Kaitsekorra ja kaitse-eesmärkide muutmine			Kaitsekorra muutmine	KeA/KliM	I	2027

[19] Tähistatud on Haavassoo LKA. Haavassoo saaremaa robirohu PEP liitmisel Haavassoo LKA-ga tuleb kaks uut LKA tähist kruusatee äärde paigaldada.

4.1 Kaitsekorra ja kaitse-eesmärkide muutmine

Haavassoo saaremaa robirohu PEP ja Haavassoo LKA paiknevad mõlemad Haavassoo LoA-l. Põhjendatud on arvata PEP LKA lahustükiks, sest seal on LKA-ks arvamise sisu natura elupaikade kujul olemas. Lisaks saaremaa robirohule paiknevad PEP-is natura elupaikadena allikad ja allikasood (7160) ning vanad loodusmetsad (9010*). Siseriiklikult on siis ka lihtsam kaitset korraldada.

Must-toonekure EELIS-e elupaik KLO9126331 on 80,86 ha ulatuses kaitstud, kuid kaitsekorra muutmisel võib kaaluda veel 4,97 ha kaitse alla võtmist, et kaitse all oleks kogu riigimaal olev musta-toonekure elupaik tervikuna . Pesa varisenud 2014. a., kuid tegevuskava[20] alusel tuleb säilitada ka praegu asustamata potentsiaalseid kestlikke must-toonekure elupaiku vähemalt 200 paari pesitsemiseks.

Kuna alale on asunud pesitsema ka merikotkas, siis tuleb merikotkas lisada LoA ja LKA kaitse-eesmärgiks.

Haavassoo LKA KE-s tuleb sihtkaitsevööndis kaotada ära erisus, et kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud uue ehitise püstitamine algsel taluõuekohal kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks. Ligipääs ainukesele taluõuekohale kaitsealal (37301:006:0122) puudub. Kunagine pinnastee ja taluõu on metsastunud ja moodustab ümbritseva metsaga tervikliku esindusliku vana loodusmetsa (9010*). 2025. a elupaikade inventuuri alusel on kirjeldatud ala järgmiselt: 100-120a viljakas okasmets, palju lamapuitu, looduslik struktuur, vana talukoht jäänukpuudega (väike ala, mets vahele kasvanud, ligipääsuteed ei ole). Seega ei saa kaitseväärtustest lähtuvalt erisust rakendada ja otstarbekas on kaitsekorras teha parandus.

5. TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava eelmise kaitsekorraldusperioodi planeeritud tegevuste hindamine (tabel 8) keskendub kaitsekorralduslike tegevuste täitmise analüüsile, mida teostatakse 12-aastase intervalliga. Vajadusel, kui toimub kava uuendamine või muutmine enne regulaarset ülevaatamist, mille käigus uuendatakse tegevuste tabelit, tuleb läbi viia ka eelmise kaitsekorraldusperioodi planeeritud tegevuste hindamine.

Kaitse tulemuslikkuse hindamine toimub vastavalt Euroopa Liidu rahastuse toel valminud Eesti jaoks kohandatud loodusobjektide kaitse tulemuslikkuse hindamise metoodikale ja selle eesmärk on hinnata laiemalt, kas looduskaitse meetmed tagavad alapõhiste kaitse-eesmärkide täitmise ja kaitseväärtuste seisundi paranemise[21] . Vastavat hindamist ei ole veel tehtud. Hindamine tehakse eraldiseisvalt tulevikus ja esitatakse kaitsekorralduskavas lisana. Käesoleva kava koostamise käigus viidi läbi kaitse tulemuslikkuse hindamine lihtsustatud kujul viimase kolme aasta kohta.

[20] https://keskkonnaamet.ee/sites/default/files/documents/2021-05/must_toonekure_kaitse_tegevuskava.pdf

[21] Bioloogilise mitmekesisuse kaitsemeetmete tulemuslikkuse hindamise raamistik Eestis. Kättesaadav: Bioloogilise mitmekesisuse kaitsemeetmete tulemuslikkuse hindamise raamistik Eestis | Keskkonnaamet

Tabel 8. Eelmise kaitsekorralduse perioodil planeeritud tegevuste elluviimise hindamine

Tegevuse nimetus	Täitmise ulatus	Märkused
Inventuurid, seired, uuringud		
Elupaigatüüpide inventuur	Tehtud	2025. a
Elupaigatüüpide inventuur väljaspool LoA	Tehtud	2025. a
Elupaigatüüpide andmete täpsustamine	Ei ole asjakohane	2025. a lausalise inventuuri tõttu täiendav täpsustamise vajadus puudus
Hooldus, taastamine ja ohjamine		
Liigirikkad madalsood (7230) seisundi parendamine	Ei ole asjakohane	Looduslik SKV kaitsekord on taganud loodusliku arengu
Vanad loodusmetsad (9010*) seisundi parendamine	Ei ole asjakohane	Looduslik SKV kaitsekord on taganud loodusliku arengu
Rohunditerikkad kuusikud (9050) seisundi parendamine	Ei ole asjakohane	Looduslik SKV kaitsekord on taganud loodusliku arengu
Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) seisundi parendamine	Ei ole asjakohane	Looduslik SKV kaitsekord on taganud loodusliku arengu
Taristu		
Looduskaitseala tähistamine	Tehtud	2024. a paigaldati 7 keskmist tähist
Tähiste hooldamine	Tehtud	Tähiste kontroll toimus 2026. a. 7 keskmist tähist heas seisus. LKA lõunapoolse lahustüki kirdenurgas olema pidanud tähis on ekslikult paigaldatud teisele poole teed (välditud on arvatavasti täpselt elektriliini alla LKA tähise paigaldamist). LKA põhjapoolse lahustüki loodenurgas oleva tähise kohta on MaRu Külastustaristu kaardirakenduses märge, et märk kadunud, otsida laost. KeA 02.07.2026 paikvaatlusel oli LKA tähis olemas.
Kavad, eeskirjad		
Kaitsekorralduskava andmete üle vaatamine ja vajadusel uuendamine	Tehtud	2026. a
Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamine	Tegemata	2026. a
Kaitsekorra ja kaitse-eesmärkide muutmine	Tegemata	2026. a

6. KÜLASTUSKORRALDUS

Haavassoo LoA ja selle väärtuste tutvustamist ning külastuskorraldust ei planeerita, sest alale jäävad I kaitsekategooria kaitsealuste linnuliikide elupaigad ja inimeste suunamine sinna suurendaks häirimist pesitsusajal. 2026. a seisuga planeeritav RMK Saaremaa matkatee[22] piirneb ja osaliselt väikesel lõigul läbib küll LoA serva, kuid tegemist ei ole otseselt Haavassoo LoA tutvustava matkarajaga, sest sisuliselt alale külastajaid ei suunata. Ala külastuskoormus on väike. Eelkõige satub Haavassoo LoA-le mõni juhuslik loodushuviline ja kohalik elanik. LoA-le võidakse sattuda ka jahipidamise käigus. Haavassoo LKA-le on paigutud 7 keskmist tähist, mille seisukord on hea (joonis 1). Vajalik LKA lõunapoolse lahustüki kirdenurga tähise paigutamine õigele poole teed.

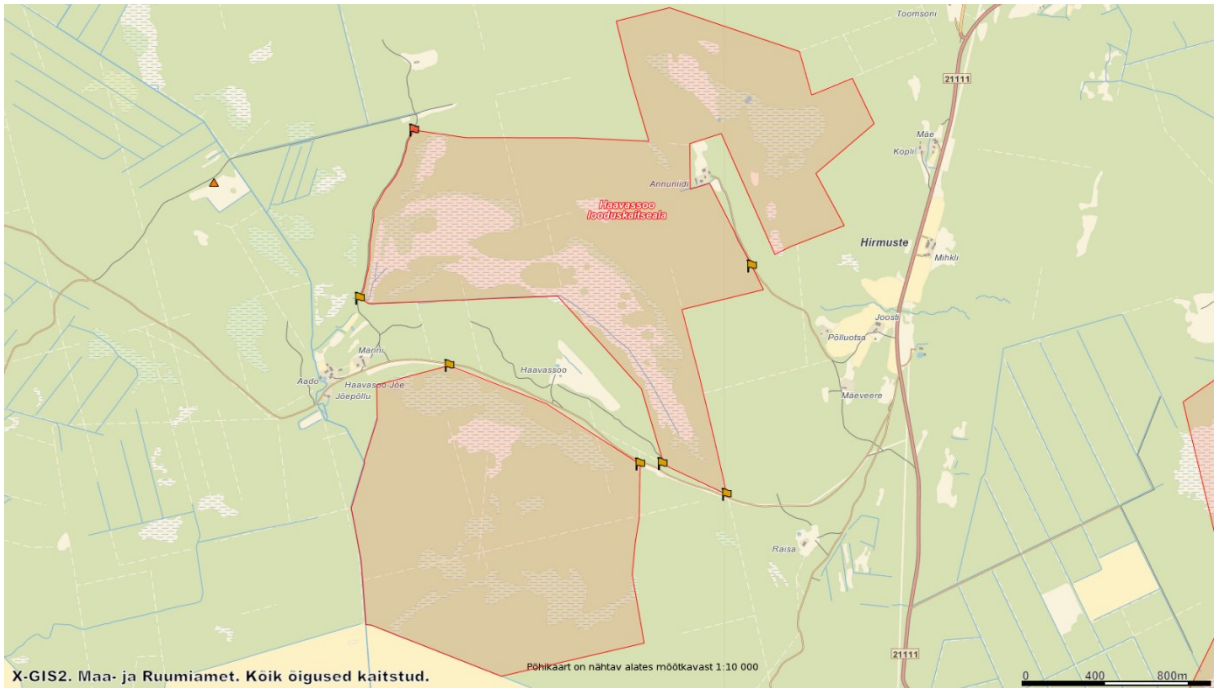

Joonis 1. Haavassoo LKA olemasolevad piiritähised (2026) (väljavõte MaRu kaardirakendusest).

[22] https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=19UIVYhkGHXSy3stvapp0mSdurU5Ix-Q&ll=58.238301939014356%2C22.211958891563057&z=16

KASUTATUD ANDMEALLIKAD

Keskkonnaamet (2023) *Haavassoo loodusala kaitsekorralduskava*.

Eesti looduse infosüsteem (EELIS). Keskkonnaagentuur.

Nellis, R. (2019). *Merikotka (Haliaeetus albicilla) kaitse tegevuskava.* Keskkonnaamet.

MTÜ Kotkaklubi. (2025). *Kotkad ja must-toonekurg 2025. aasta aruanne. Eesti riikliku keskkonnaseire allprogrammi "Elusloodus ja maastike mitmekesisuse seire" seiretöö.*

Paal, J. (2004). *Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis.* Tallinn: AS Kirjastus Ilo ja trükikoda Ilo Print.

Paal, J. (2007). *Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat.* Tallinn: Auratrükk.

Pajula, R., & Ilomets, M. (2012). *Juhend loodusdirektiivi I lisa soo-elupaigatüüpide seisundi hindamiseks.* Tallinn: MTÜ Eesti Märgalade Ühing.

Palo, A. (2018). *Loodusdirektiivi metsaelupaikade inventeerimise juhend.* Tartu.

Reitalu, M. (2019). *Saaremaa robirohu (Rhinanthus osiliensis) kaitse tegevuskava.* Keskkonnaamet.

Reitalu, T. (2024). *Saaremaa robirohu* (*Rhinanthus osiliensis*) *taastamis- ja hooldustegevuste tulemuslikkuse hindamine ning seemnekülvi teostamine Vahtrissoo kasvukohas, Aruanne.* OÜ Osiliensis

Riigikantselei. (2026). *Riigi Teataja*. Kasutamise kuupäev: 3. juuli 2026. a., allikas Riigi Teataja: https://www.riigiteataja.ee/et/akt/105072023033?leiaKehtiv

Riigikantselei. (2026). *Riigi Teataja*. Kasutamise kuupäev: 3. juuli 2026. a., allikas Riigi Teataja: https://www.riigiteataja.ee/et/akt/13300013?leiaKehtiv

Sellis, U. (2018). *Must-toonekure (Ciconia nigra) kaitse tegevuskava.* Keskkonnaamet.